

Dr. Sümeyra TEKİN

**ULUSLARARASI HUKUKTA
SINIRAŞAN AKİFERLERE DAİR
HUKUKİ REJİM**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SINIRAŞAN AKİFER HUKUKU: KAVRAM, KAPSAM VE HUKUKİ GELİŞİM

1. GENEL OLARAK	9
2. SU KAYNAKLARI ÇEŞİTLERİ.....	12
2.1. Yerüstü Suları.....	14
2.2. Yeraltı Suları.....	15
3. YERALTI SULARININ BULUNDUĞU JEOLJİK ORTAMLAR.....	16
3.1. Akifüj- Su Taşımayan Geçirimsiz Tabaka	19
3.2. Akiklud- Su Taşıyan Geçirimsiz Tabaka	19
3.3. Akitard- Su Taşımayan Yarı Geçirgen Tabaka.....	20
3.4. Akifer- Su Taşıyan Geçirgen Tabaka.....	20
4. AKİFER ÇEŞİTLERİ.....	31
4.1. Hidrojeoloji Açısından Akifer Çeşitleri	31
4.1.1. Sınırlanmamış/Serbest (Unconfined) Akiferler.....	32
4.1.2. Sınırlanmış/ Basınçlı (Confined) Akiferler	33
4.1.3. Beslenen (Recharging) Akiferler	34
4.1.4. Beslenmeyen (Non- Recharging) Akiferler.....	36
4.2. Uluslararası Hukuk Açısından Akifer Çeşitleri.....	39
4.2.1. Ulusal Akiferler.....	40
4.2.2. Ulusal Olmayan Akiferler	43

4.2.2.1. Paylaşılan Akifer	43
4.2.2.2. Uluslararası Akifer- Sınıraşan Akifer	50
4.2.2.2.1. Uluslararası Akifer.....	50
4.2.2.2.2. Sınıraşan Akifer.....	56
5. SINIRAŞAN AKİFER HUKUKUNUN DOĞUŞU	62
5.1. Uluslararası Hukuk Derneği'nin Çalışmaları	65
5.1.1. 1966 Tarihli Uluslararası Nehir Sularının Kullanımı Hakkında Helsinki Kuralları.....	66
5.1.2. 1986 Tarihli Uluslararası Yeraltı Suları Hakkında Seul Kuralları.....	69
5.1.3. 2004 Tarihli Su Kaynakları Hakkında Berlin Kuralları.....	72
5.2. 1989 Tarihli Bellagio Taslak Sözleşmesi	76
5.3. 1992 Tarihli Sınıraşan Suyollarının ve Uluslararası Göllerin Korunması ve Kullanımı Sözleşmesi.....	79
5.4. 2000 Tarihli AB Su Çerçeve Direktifi.....	84
5.5. Birleşmiş Milletler Uluslararası Hukuk Komisyonunun Çalışmaları.....	86
5.5.1. 1997 Tarihli Uluslararası Su Yollarının Ulaşım Dışı Amaçlarla Kullanılması Hakkında Sözleşme.....	87
5.5.2. 2008 Tarihli Sınıraşan Akifer Hukuku Taslak Maddeleri.....	95

İKİNCİ BÖLÜM

SINIRAŞAN AKİFERLER ÜZERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER VE UYULACAK İLKE VE KURALLAR

1. GENEL OLARAK	103
2. SINIRAŞAN AKİFERLER ÜZERİNDEKİ FAALİYETLER.....	104
2.1. Sınıraşan Akiferlerden Yararlanma Amacıyla Yürütülen Faaliyetler.....	105
2.1.1. Yeraltı Suyu Çıkarmak Amacıyla Yararlanma	105

2.1.2. Jeolojik Kayaçtan Yararlanma	110
2.2. Sınıraşan Akiferler Üzerindeki Yararlanma Dışındaki Faaliyetler	115
3. SINIRAŞAN AKİFERLER ÜZERİNDE EGEMENLİK SORUNU	117
3.1. Egemenlik Kavramına Farklı Yaklaşımlar	118
3.1.1. Mutlak Egemenlik Anlayışı	119
3.1.1.1. Mutlak Ülkesel Egemenlik/Harmon Doktrini (Absolute Territorial Sovereignty)	119
3.1.1.2. Doğal Durumun Bütünlüğü (Absolute Territorial Integrity)	121
3.1.2. Sınırlı Egemenlik Doktrini (Limited Territorial Sovereignty)	123
3.2. Sınıraşan Akiferlerde Egemenlik	125
4. SINIRAŞAN AKİFERLERDE HAKKANİYETE UYGUN VE MAKUL YARARLANMA İLKESİ	132
4.1. İlkenin Niteliği ve Anlamı	135
4.2. Bazı Uluslararası Belgelerde Hakkaniyete Uygun ve Makul Yararlanma	139
4.3. Sınıraşan Akiferlerde İlkenin Görünümü	141
5. SINIRAŞAN AKİFERLERDEN YARARLANMADA ÖNEMLİ ZARARA YOL AÇMAMA YÜKÜMÜ	146
5.1. Yükümlülüğün Uluslararası Hukuktaki Genel Anlamı ve Su Hukukundaki Görünümü	147
5.2. Sınıraşan Akiferler Bağlamında Yükümlülüğün Değerlendirilmesi	156
6. SINIRAŞAN AKİFERLERDE ORTAK HAREKET ETME YÜKÜMÜ	161
6.1. İş Birliği Genel Yükümü	161
6.2. Düzenli Veri ve Bilgi Paylaşımı	167
7. KORUMA, MUHAFAZA ETME VE YÖNETİME İLİŞKİN İLKE VE YÜKÜMLÜLÜKLER	173
7.1. Ekosistemlerin Korunması ve Muhafaza Edilmesi	173
7.2. Beslenme ve Boşaltım Alanlarının Tespiti	175
7.3. Kirliliğin Engellenmesi, Azaltılması ve Kontrolü	178

7.4. İzleme.....	182
7.5. Yönetim	185
8. SINIRAŞAN AKİFERLERİN PLANLANAN FAALİYETLERİN OLUMSUZ ETKİLERİNDEN KORUNMASI İÇİN İLAVE YÜKÜMLÜLÜKLER	189
8.1. Planlanan Faaliyet Kavramı ve Kapsamı	189
8.2. Etki Değerlendirmesi Yapma Yükümü	193
8.3. Bildirim Yükümü	197
8.4. Danışma ve Müzakerelerde Bulunma Yükümü	203

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SINIRAŞAN AKİFERLER ÜZERİNDE MEYDANA GELEBİLECEK SORUNLAR VE UYGULAMADAN ÖRNEKLER IŞIĞINDA UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

1. GENEL OLARAK	205
2. SINIRAŞAN AKİFERLER ÜZERİNDE MEYDANA GELEBİLECEK SORUNLAR.....	206
2.1. Aşırı Kullanım	207
2.2. Kirlilik	212
3. SINIRAŞAN AKİFER HUKUKUNDA UYUŞMAZLIKLARIN BARIŞÇIL ÇÖZÜMÜ	217
3.1. Uluslararası Hukukta Uyuşmazlıkların Barışçıl Çözümü.....	219
3.1.1. Diplomatik Çözüm Yolları	221
3.1.1.1. Görüşme/Müzakere	221
3.1.1.2. Dostça Girişim ve Arabuluculuk.....	222
3.1.1.3. Uluslararası Soruşturma (Fact-finding/Inquiry)..	224
3.1.1.4. Uzlaştırma.....	227
3.1.2. Yargısal Çözüm Yolları	230

3.1.2.1. Uluslararası Mahkemeler	230
3.1.2.2. Uluslararası Hakemlik/Tahkim.....	235
3.1.3. Uluslararası Kuruluşlar ve Uyuşmazlık Çözümü	241
3.1.3.1. Bölgesel Örgütler.....	241
3.1.3.2. Sınırlı Yetkiye Sahip Uluslararası Örgütler ve Kuruluşlar.....	243
3.2. Gelecekte Akdedilecek Sınıraşan Akifer Sözleşmesinde Uyuşmazlık Çözümü	247
4. DÜNYANIN ÇEŞİTLİ COĞRAFYALARINDAN ÖRNEKLERLE SINIRAŞAN AKİFER UYUŞMAZLIKLARI VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI	252
4.1. ABD-Meksika Arasındaki Sınıraşan Akifer Uyuşmazlıkları	253
4.1.1. ABD- Meksika Sınır Bölgesi: Coğrafya, Demografi ve Su Varlığı.....	255
4.1.2. Sorunun Çözümüne Yönelik Girişimler.....	258
4.1.3. İş birliğinin Önündeki Engeller ve Geleceğe Yönelik Değerlendirmeler.....	262
4.2. Guarani Akifer Sistemi	269
4.2.1. GAS: Coğrafi ve Jeolojik Özellikleri ve Su Kullanımı	270
4.2.2. GAS Andlaşması'na Giden Süreç	272
4.2.3. Sınıraşan Akifer Hukukunda Bir İlk: Çerçeve İş birliği Andlaşması Olarak GAS Andlaşması	276
4.3. Filistin-İsrail Arasında Sınıraşan Akiferden Yararlanma Sorunu. 284	
4.3.1. Su Sorununun Tarihi Geçmişi	284
4.3.2. Dağ Akiferi'nin Yapısı ve Kullanım-Kirlilik Sorunu	286
4.3.3. Su Sorununun Çözümüne Yönelik Girişimler ve Bu Girişimlerin Sorunun Çözümüne Katkısı	290
4.3.4. Uluslararası Hukuk Bağlamında Dağ Akiferi'nden Yararlanma Sorununa İlişkin Değerlendirmeler.....	295
4.4. Cenevre Akiferi: Anlaşmayla Düzenlenen İlk Sınıraşan Akifer .. 303	
4.4.1. Akiferin Kullanımının Yol Açtığı Sorunlar ve Sorunun Çözümüne Yönelik Girişimler	305

4.4.2. Cenevre Akiferi'ne İlişkin İkili Andlaşmalar ve Bunların Değerlendirilmesi	308
4.5. Türkiye'nin Sınırşan Akiferleri.....	315
SONUÇ	325
KAYNAKÇA.....	337